

Véget ért a Magyar Tudományos Akadémia tudományos seregszemléje

Csütörtökön az Akadémia dísztermében rendezett közgyűlésen véget ért a Magyar Tudományos Akadémia idei, ötnapos nagygyűlése. A közgyűlésen megjelent Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, Kállai Gyula, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, a Minisztertanács első elnökhelyettese, Nemes Dezső, az MSZMP

Politikai Bizottságának tagja, Friss István és Szerényi Sándor, az MSZMP Központi Bizottságának tagjai, valamint társadalmi és kulturális életünk számos kiválósága. Az érdeklődés olyan nagy volt, hogy sokan csak a díszteremhez csatlakozó kisteremben foglaltak helyet.

Rusznayk István megnyitó beszédében méltatta az idei nagygyűlés munkáját, majd így folytatta:

— Most, amikor országunk vezető személyiségei, a politikai, gazdasági és kulturális élet vezetői és az érdeklődők széles körét üdvözölhetjük mai nyilvános közgyűlésünkön, érezzük, hogy nem dolgoztunk hiába. Amit mi a tudomány körében végzünk, ami a mi hivatásunk, gondunk és törekvésünk, az az egész társadalom, az egész nép ügye.

leme és e területeken növekvő arányokban születnek meg a szocialista tudomány eredményei. Egyes intézeteinkben és egyes tudományágakban viszont még nem tartunk ezen a fokon. Biztató jelenség azonban, hogy elsősorban népi demokráciánk általános politikai fejlődése s a béke és a szocializmus erőinek hatalmas nemzetközi gyarapodása nyomán, a tudomány művelői általában közelebb kerültek a szocializmushoz és nagy részt ösztönöznek a szocializmus világnézetének el-sajátítására és a dialektikus materializmus módszereinek tudományos alkalmazására. Ebben a mi akadémiai munkánk is szerepe van.

Különösen nagyarányú az Akadémia *intézeti hálózatának* fejlődése — mondotta előterjesztésének további során. — 1950-ben csupán négy intézetünk volt, 1959 végén pedig harmincöt, s ehhez még két további intézetet szerveztünk 1960-ban. Az akadémiai intézeti dolgozók száma 1950-ben 56 volt, 1959-ben pedig 1765, az *intézetek évi költségvetése több mint 112 millióra emelkedett tíz év alatt.*

Az Akadémiai Kiadó tízezer munkájáról beszélt megemlégette, hogy az eltelt évek során összesen 808 könyvet adtak ki, amelyből jelentősebb önálló monográfia 457, ebből idegen nyelvű kiadás 103 mű.

Az Akadémia szervezeti fejlődése — mondotta Erdei Ferenc — együtt jár az anyagi-gazdasági keretek évről évre való jelentékeny bővülésével. Az Akadémia teljes költségvetése 1950-ben mindössze másfélmillió forint volt, 1960-ban pedig kerekén 168 millió forint. Tíz év alatt 291 millió forint beruházást valósítottunk meg, aminek a nagyobb felek kerekén 150 millió forint az 1957-es és az azt követő években valósult meg.

Az Akadémia feladatait tekintve — mondotta befejezésül —, mind eredményekben, mind tapasztalatokban gazdag volt az eltelt évtized. Akadémiaink *bebizonyította, hogy képes betölteni a szocialista építés időszakában, reá-haráló tudományos szervezési és irányító-koordináló szerepét.*

A közgyűlés határozatai

Erdei Ferenc előterjesztése után délután zárt közgyűlésen folytatta munkáját az Akadémia. Megvitaták az elnökség beszámolóját, majd sor került az alapszabály módosítására. Az alapszabályok módosítását szükségessé tette, hogy az újjászervezésről szóló törvény óta — az Akadémia saját intézeti hálózatának kiépítése mellett — az új tudományos intézmények és irányító szervek egész sora jött létre. A Magyar Tudományos Akadémia a magyar tudományos élet egyik központja lett és a tudományos élet országos irányításában változatlanul vezető szerepet töltött be, anélkül azonban, hogy szervezeti központ lenne. Így az alapszabály módosítása rögzíti a valóságos helyzetet.

A közgyűlés ezután az előterjesztett határozatokat vitatta meg és fogadta el. A határozatok részletesen kitérnek

a többi között a *távlati kutatási tervek*re és a tudományos káderutánpótlással kapcsolatos feladatokra.

Örvendtes tény, hogy a távlati kutatási tervekben szereplő számos fő feladat mellett az Akadémia más formában is kapcsolatot kíván teremteni a gyakorlattal. Ezt célozza az a határozat, hogy a jövőben az Akadémia kiadói terében *színvonalas ismeretterjesztő munkákat* adjon ki, amelyek a termelés és a kulturális élet egy-egy területén a korszerű ismereteket és a szocialista világnézetet közérthető nyelven, de tudományos megalapozottsággal foglalják össze. Ugyancsak ezt a célt szolgálja az is, hogy az Akadémia a jövőben *országos és nemzetközi kiállításokon* is részt kíván venni, ahol a legszélesebb nyilvánosság előtt megfelelő szinten tudományos eredményeit bemutatja.

Az új akadémikusok

Ezután a közgyűlés megválasztotta az új rendes, levelező-, tiszteleti és külső tagjait. Rendes tagoknak: *Abraham Ambrust, Budó Ágostont, Friss Istvánt, Major Mátét, Petényi Gézát, Surányi Jánost és Schandl Józsefet.* Levelezőtagnak: *Cholnoky Lászlót, Egged Lászlót, Földessy Gyulát, Hatvany Lajost, Kolozsvári Gábert, Seidner Mihályt és Weisfeiler Gyulát.* Tiszteleti tagoknak: *P. Ny. Fedoszejev* szovjet filozófust, *K. I. Szkrjabin* szovjet parazitológust, *P. G. Szergejev* szovjet mikrobiológust, *A. M. Szamarin* szovjet kohászt, *Robert Rompe* német fizikust és *Günther Reinacker* német vegyész-t. Külső tagnak: *Kustaa Vilkkumaa* finn néprajztudóst.

Az eddigi alelnökök mellé *Hevesi Gyula* és *Manninger Rezső* akadémikust új alelnököknek választották. Az Aka-

démia titkárai a továbbiakban mint főtítkárhelyettesek működnek és új főtítkárhelyettesé *Szabó Imre* akadémikust választotta meg a közgyűlés.

Az Akadémia közgyűlése azonos szövegű táviratot küldött *Kádár János*nak, a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkáranak és *dr. Münnich Ferenc*nek, a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány elnökének:

»A Magyar Tudományos Akadémia jubileumi közgyűlése halálát és köszönetét fejezi ki a pártnak és a kormánynak az Akadémia iránt tanúsított megtisztelő bizalmáért és támogatásáért. Közgyűlésünk határozatban azt a célt tűzte az Akadémia elé, hogy a következő időszakban még nagyobb igyekezettel és még eredményesebben szolgáljuk a szocialista építés ügyét.«

Kállai Gyula:

Az új típusú Akadémia tevékeny részt vállalt a szocialista építőmunkából

Ezután Kállai Gyula, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, szólott a közgyűléshez:

— Ez a közgyűlés — mondotta — egybeesik hazánk felszabadulásának 15. évfordulójával. Az a forradalmi fejlődés, amely megváltoztatta az ország életét, hatott a Magyar Tudományos Akadémiára is: a szocialista átalakulás részesévé tette. Az új típusú Akadémia tevékeny részt vállalt a szocialista építőmunkából.

A szocializmusért folytatott közös harcban alakult át maga az Akadémia is. Horthyék fasiszta Magyarországon is működött a Magyar Tudományos Akadémia, de az az Akadémia, amelynek elnöke József főherceg volt, nem a nép, hanem az uralkodó osztályok érdekében fejtette ki tevékenységét és erre igyekezett kárhoztatni a tudósokat is. A fasiszta társadalmi és politikai rendszer a tudományt is a kizsákmányolás és a népi elnyomásnak szolgálatába kényszerítette. Népünk azonban tudja,

hogy a tudósok színe-java akkor is a nép javát kívánta szolgálni, a nemzet felemelkedését igyekezett segíteni.

Tudósaink most teljes mértékben a nép érdekében fejthetik ki tevékenységüket, tehetségük az egész ország előrehaladását szolgálja. Érthető, hogy a megváltozott társadalmi körülmények mérhetetlen tudományos energiát szabadítanak fel, s a tudomány nagy előrelendülését eredményezik. A szocializmus olyan társadalmi rendszer, amelynek minden lépését a tudományos megalapozottság és előrelátás jellemzi, s a tudomány fejlődésének útjából eltakarít minden akadályt. Ezért a szocializmus és a tudomány között a szövetség eltiphetetlen szálai szövődnek.

Beszéde további részében hangsúlyozta, a munkaszervezési világnézet elsajátításának fontosságát és azt a kialakuló politikai egységet, amely a marxizmus-leninizmus alapján létrejövő világnézeti egység megteremtésével szilárdul meg.

A tudomány döntő ágaiban a szocializmus évekkel megelőzte a kapitalizmust

Kállai Gyula ezután méltatta a tudomány nemzetközi viszonylatban növekvő szerepét:

A haladás és a reakció, a szocializmus és a kapitalizmus küzdelmében nagy szerepe van a tudományos versenynek is. A szocializmus a tudomány területén történelmi jelentőségű győzelmeket aratott a kapitalizmus felett. A szovjet tudomány egyre nyilvánvalóbb fölénye a társadalom- és természettudományok döntő ágaiban nem a véletlen, hirtelen felfedezések eredménye, hanem logikus következménye a szocialista gondolat évszázados s a szocialista társadalmi rend 43 éves fejlődésének. Annak a ténynek a magyarázatát, hogy ma a tudomány döntő ágaiban a szocializmus évekkel megelőzte a kapitalizmust, a marxizmus-leninizmus győzelmében kell keresni. A Szovjetunió mai előrelépése a kommunizmushoz megteremtette a szükségességét és lehetőségét egy új, nagyarányú tudományos és technikai forradalomnak. A kommunizmus építése és felépítése a tudomány olyan hatalmas arányú fellendülésével jár, amelyet a kapitalista világ nem tud követni.

Pártunk VII. kongresszusa a szocializmus építésének meggyorsítását, az alapok lerakásának befejezését tűzte ki közvetlen célul. Ez a célkitűzés meggyorsítja a tudomány fejlődését is, s a jelenleginél nagyobb feladatok megoldását állítja a Magyar Tudományos Akadémia elé. A magyar tudománynak a mainál szorosabb kapcsolatot kell teremteni a gyakorlattal, az eddiginél nagyobb segítséget kell nyújtania a szocialista iparnak, a szocialista mezőgazdaságnak és a szocialista kultúrának. A szocializmus építésének az a meggyorsulása, amelyet napjainkban tapasztalunk, növeli az

igényeket a tudomány segítése iránt. A mezőgazdaság szocialista átszervezése például nemcsak a politikai, gazdasági és szervezési kérdések tömegét veti fel, hanem a megoldásra váró tudományos kérdések sorozatát is. Az egyéntől dolgozó paraszt alighogy belépett a termelőközvetkezőbe, azonnal kéri a tudomány segítségét: igényli a jobb géptípusokat, a magasabb hozamot adó növény- és állatfajtákat, az eredményesebb gazdálkodást biztosító üzemszervezést, talajjavítást, igényli a tudomány azonnali beavatkozását a termelés fokozása érdekében. Ez a jelenség, amely a szövetkezeti fejlődés nagyarányú előrehaladása következtében ma leginkább a mezőgazdaságban szembevetőd, megtalálható a népgazdaság minden ágában. Minél gyorsabban építjük a szocializmust, annál nagyobb az igény a tudomány eredményeinek alkalmazására, annál nagyobb a tudomány fejlesztésének társadalmi szükségessége.

Napjainkban a tudománynak, s a tudomány emberének óriási szerepük van az emberiség milliárdjainak abban az áldozatos harcában, amely a béke fenntartásáért és a háborúk lehetőségének végleges felszámolásáért folytatnak. Ma olyan korban élünk, amikor minden objektív lehetősége megvan annak, hogy az emberiség életéből végleg száműzzük a háborút. Csak rajtunk, a békéért küzdők optimizmusán, állhatatosságán múlik, hogy a lehetőségeket valóra is váltsuk. A tudomány pedig a haladás és a szocializmus erőinek kezében a leghatékonyabb fegyver a béke védelmében. A Magyar Tudományos Akadémiának ezen a téren is fontos, felelősségteljes szerepe van.

Akadémikusok kitüntetései

Kállai Gyulának nagy tapsal fogadták beszéde után Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke hangsúlyozta, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt és a forradalmi munkás-paraszt kormány továbbra is hathatósan támogatja a tudományok kutatómunkáját, a hazai tudományok fejlesztését. Ezután átnyújtotta az Elnöki

Tanács kitüntéseit hazánk felszabadulásának 15. és a Magyar Tudományos Akadémia újjászervezésének 10. évfordulója alkalmából.

A Munka Vörös Zászló Érdemrendjét adományozta *Manninger Rezső* és *Vadász Elemér* akadémikusoknak. Munka Érdemrendet kapott *Babics Antal*, *Bognár Géza*, *Er-*